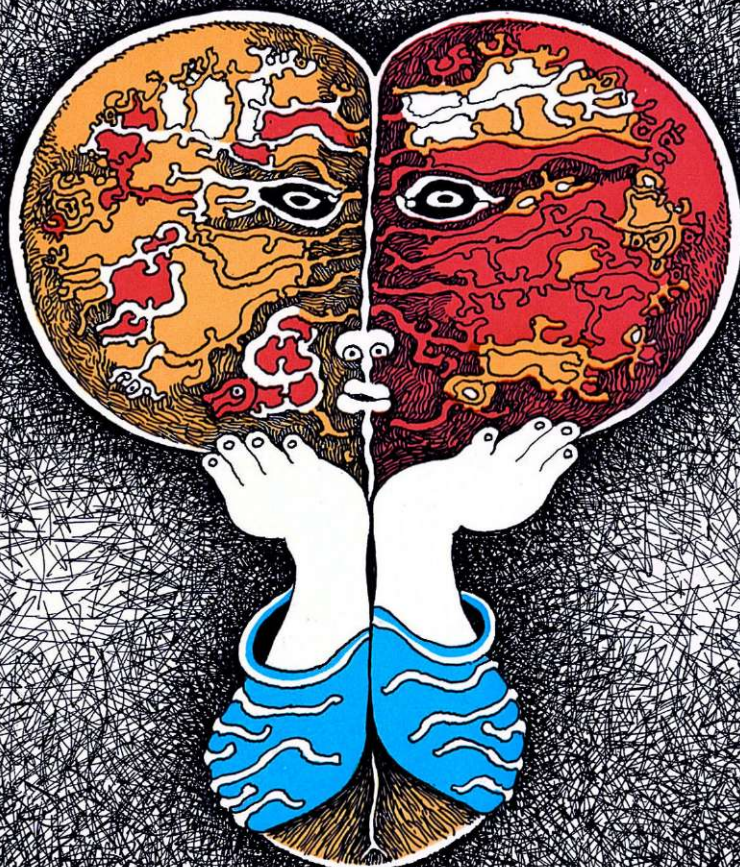

БИБЛИОТЕКА ВЕВЕРИЦА

ГАРАВИ СОКАК

МИРОСЛАВ АНТИЋ

МИРОСЛАВ АНТИЋ

ГАРАВИ СОКАК

Б И Б Л И О Т Е К А В Ј Е В Е Р И Ц А

УРЕДНИК АНА КУЛУШИЋ

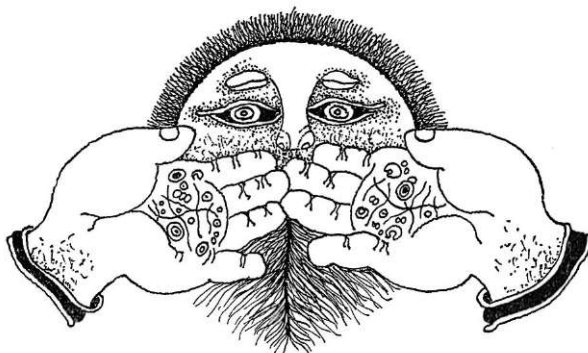
Илустровао

ОРДАН ПЕТЛЕВСКИ

МИРОСЛАВ АНТИЋ

АРАВИ

ОКАК

Весело циганско вашириште са неколико суза и капи кише

КАД САМ БИО ГАРАВ

У она тако дивна и далека времена, кад сам био дечак, имао сам у основној школи друга Милета Петровића, малог буљооког Циганина кога су звали Миле Глупави, или како се то на циганском каже: Миле Дилеја. Многи Цигани зову се Николићи, Петровићи или Јовановићи, многи се и данас зову Миле, али онај мој друг, онакав Миле Дилеја, никада се више неће родити.

Убили су га фашисти у другом светском рату, 1942. године, и сад лежи негде ка селу Јабуци, код Панчева, у великој заједничкој гробници безимених жртава. Две хумке. У равници, на некадашњем дну Панонског мора, где је све ниско, оне и данас личе на две суморне иланине. Понекад тамо одем, запалим свећу и плачем.

Чудан је био тај мој друг Миле Дилеја. Сећам се, иако најмањи, седео је увек у последњој клупи као да неком смета, као да је нешто друго него остала деца. Тукли су га сви редом, без разлога, просто зато што је Циганин.

Кад год неко нешто украде. Миле је добијао батине ни крив ни дужан. А владало је и веровање да је урокљив, због зрикавих очију, и да се ноћу дружи са ђаволима.

Једног дана, кад је све то превршило меру, преместио сам Милета крај себе у прву клупу и потукао се због њега до крви. Прогласио сам га за свог друга. Правио сам се да сам и ја разрок кад смо плашили другу децу. Научио ме је цигански, па смо нас двојица говорили нешто што нико не разуме, и били важни и тајанствени.

Био сам доста нежан, плавокос и кукавица, али одједном се у мени пробудио неки ђаво, и ја сам тукао све редом, чак и оне најјаче. Миле ме је обожавао. Почео је да краде због мене гумице, бојице, ужине, оловке ... и доносио ми са неком чудном, псећом верношћу. Имао сам због тога много неприлика. Јер морао сам све те ствари после кришом да враћам, што је понекад много теже него да се украде.

Миле Дилеја је био највећи песник кога сам познавао у детињству. Измишљао је за мене циганске песме на већ познате мелодије, прерађивао на лицу места оне старе, које је слушао од маме и баке, и дуго смо, данима, као у некој чудној грозници, говорили о необичним световима биља и животиња, о злом духу Чохану што једе децу, о сновима и клетвама, о чергама и скитњама, и горко, и шеретски, и тужно, и безобразно.

Једног дана рекао ми је своју тајну: зато је лош ћак, што не може да мисли, а да не пева. Кад би могао, рекао је да отпева све своје лекције, и земљопис, и познавање природе, и математику, али да све то изврне како се њему чини да је лепше, био би најбољи ћак у разреду.

Онда је дошао тај рат. Дошло је страшно Чохано кога се плаше и деца и одрасли Цигани. Пробајте, ако не верујете: то је нешто у крви. Чудно. Идите у неку циганску кућу и, кад дете у колевци плаче, дете које

не зна још ни да говори, плашите га Баба-Рогом, плашите га ђаволом, вилењацима, вештицама, плашите га чиме год хоћете — вриштаће и даље. Али ако му кажете, гледајући га у очи:

— Мир! Иде Чохано!

Дете ће окренути главу, најезити се у заспати.

Кад је дошао рат, у кућама у Гаравом сокаку у Панчеву, двадесет дана непрекидно су гореле свеће, јер влада веровање да се Чохано боји светлости, пошто је дух мрака и смрти.

— Чохано једе свеће — кажу они. — Палите зато једну на другу, да се продужи светлост.

Мој Миле је морао да носи на руци жуту траку. Тако су окупатори одредили. Жута трака је значила да он није човек, него Циганин и да свако може да га убије кад хоће.

Био је насмрт преплашен. Водио сам га кући из школе, узимао од њега траку и стављао на свој рукав. Догодило се једном да смо, враћајући се тако, срели немачког војника. У шлему, под оружјем, а једва да је био пет или шест година старији од нас двојице. Имао је два плава ока, румено лице, у први мах учинило ми се чак доброћудно. Уперио ми је пушку у груди и упитао, уз врло срдачан осмех:

— Чега се то вас двојица играте?

— Ничега — рекао сам. — Он се боји, па му чувам страх.

— А шта је он теби кад му чуваш страх?

— Брат — казао сам.

И даље се смешкао. Исукао је бајонет и ставио ми врх у ноздрву. Дигао га је тек толико да сам морао да се успнем на прсте.

— А кога се то бојиш? — упитао је Милета.

Миле је ћутао и гледао у земљу.

— Боји се да га не убијете, господине војниче — казао сам дижући се и даље на прсте као да ћу полетети. Осећао сам да ми ноздрва полако пуца.

— А ти се не бојиш?

— Свако ко је мали мора да има старијег брата који ће га чувати — рекох.

— А где је твој старији брат.

— Немам га, господине војниче — казао сам. — Зато се и ја бојим кад сам сам. Али пред Милетом не смем. Морам да чувам његов страх.

Не престајући да се смешка, војник ме је повео улицом. Ишао сам тако на прстима, са бајонетом у раскрвављеној ноздрви и људи су нам се склањали с пута. Војника је све то веома забављало. Очекивао је, ваљда, да ћу заплакати. А ја од силног страха и бола нисам умео да мислим ништа друго и стално сам понављао у себи: немој се саплести, остаћеш без носа.

Водио ме је тако два угла. Онда му је, изненада, све то досадило, ошамарио нас је обојицу и отерао. И данас, кад ме Цигани загрле и кажу ми: брате, ја се пипнем за ноздрву. А ону жуту траку чувам за успомену, сложену у једној књизи као што деца у споменарима чувају неки, само њима драги, цвет.

Милета су једне ноћи одвели са групом Цигана и стрељали. А ја сам остао жив. И кад год видим неког Циганина да му треба помоћи, станем уз њега да му сачувам страх.

Одлазим и у кафане где свирају добре циганске клане. Дружим се с њима и плачем. Терам их да ми свирају Милетове песме. Они кажу да то не постоји. Да речи тако не иду. А ја знам да иду баш тако, и још понешто измишљам, и сад већ полако неки добри оркестри, као

што је Тугомиров или Јанике Балажа, Жаркова банда, Цанетова или Милоша Николића из Дероња, певају те песме.

— Из поштовања — каже ми Стева басиста. — Жао нам кад плачете. Ако не постоје песме, измислићемо их за вас.

И ја, ево, већ годинама, лутам и измишљам песме Рома. Роми — то је исто што и Цигани, њихово право име са много поштовања и части, само што на циганском Ромален значи и: људи. И увек се пише великим словом.

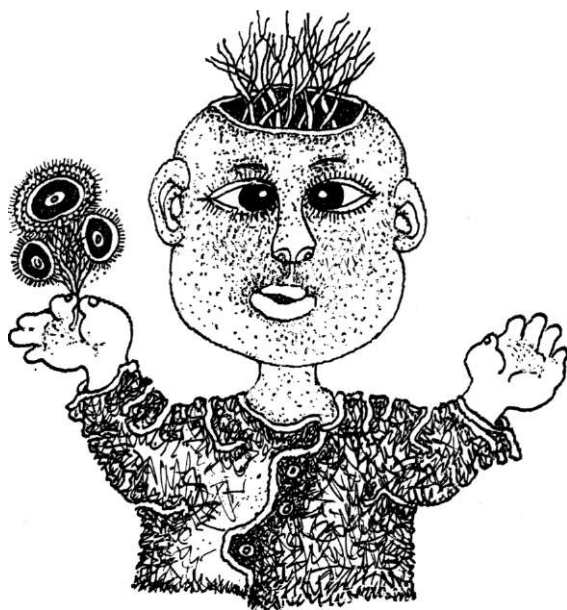
А Миле Дилеја?

Ја у бога не верујем. Ни у страшно Чохано. Али ако га негде има, онда га молим да тамо, у том свету мрака, корења и тишине, купи мом Милету Дилеји плишан шешир.

Увек га је тако много желео.

Мирослав Антић

ПРОЗИВНИК

МИЛЕ ДИЛЕЈА

Авој, Миле глупави,
зашто тако лажеш?
Кажи макар нешто да је истина
и добићеш плишан шешир.

— Лутам гладан друмовима.
Ајао, људи што сам ја здраво сиромах.
Ајао, како сам здраво сиромах
— немам ја ни мог тату.

Још да не смем ни да лажем,
па — да се убијем.

ЈОЦА

- Јеси л чуо да ће сутра падати динари с неба?
— Нисам.
- А је л верујеш да има тица што доноси колаче?
— Не верујем.
- Јеси л чуо да има негде где је стално лето?
— Нисам.
- А је л верујеш да у радију живе мали људи?
— Не верујем.
- Марш одавде из нашег сокака,
кад не умеш да сањаш.
Да те покрљам на пола — као лебац.
Ето!

РАЈА

Нико није тако богат и сиромаш, као ја,
брате мој.
Нико није тако срећан и несрећан, као ја,
брате мој.

У једном селу којег нема,
у једној улици која још не постоји,
пред једном кућом коју још ни сазидали нису,
на једној клупи што само због мене чека
да тек израсте као дрво,

седим тако свако вече и свирам
у једну тамбуру коју немам
некаквој дивној деци која још нису ни рођена,
а воле и мене и тебе онако како ми то хоћемо.

Нико није тако срећан и несрећан, као ја,
брате мој.
Нико није тако богат и сиромаш, као ја,
брате мој.

Ако мислим да се шалим — немој да ми верујеш.
Ако мислиш да озбиљно говорим — насео си, брате.

ДАНИЈЕЛА

I

Сви имају усред главе.
нешто чиме мисле.

Неко има зелен месец.
Неко има жути дукат.
Неко колач, или прстен,
или златну минђушу.

Сви имају усред главе
неку лепу памет.

Ја у глави имам једно
сасвим празно — ништа.
Све што ставим под чело
— у то ништа пропадне.

Такво му је отворено дно
од те моје главе.

II

Сви имају усред груди
нешто чиме живе.

Неко има црвен цвет.
Неко има слатку пчелу.
Неко сунце, или поток,
или шарен пропелер.

Сви имају усред груди
неко лепо срце.

Ја украла један сат
и сакрила под ребра.
Да не буду груди празне.
Да не дува кроз њих ветар.
Да ја имам нешто живо
унутра.

Лепо можеш да га чујеш
како куца под кошуљом.

Ако мислиш да је срце
— вараш се.
Срце ми је у петама
откад сам се родила.

ВЛАЈКО

Увек кад се играмо,
мени кажу: бићеш коњ,
и ја — шта ћу: морам.

И још неки буду коњи,
а остали седну нам на леђа,
па се тако тркамо.

Ми, који смо коњи,
док трчимо до циља,
у коње се претворимо, мајке ми.

И срце нам коњско.
И мозак нам коњски.
И очи нам коњске.

И могу вам рећи: кад сам коњ,
уопште ми није важно да стигнем баш — први.
То је важно само оном што ме јаше, мајке ми.

МАЋИКА

Молио бих, докторице,
да ми дате ињекцију
да останем жив,
макар само до августа.

Писало ме Социјално
да ме води на море,
па бих хтео, докторице,
да ја видим и то море,
па после — шта буде.

Да ја видим је л то море
дубоко ко бунар
и прозрочно као прозор,
или као сијалица,
или као кад се нешто пробуши.

И да видим: ако море нема краја,
како то изведе — да се не проспе.

Само то да видим,
па септембра — како буде,
није важно.
Ионако у септембру мора више нема.

Море — то је једна
чисто летња ствар.

БОРЋЕ

Како можеш да лажеш
да највише волиш да једеш,
на свету,
кад највише волим да једем — ја

Ја, бре, кад једем, брате,
падајузвезде на кровове
као беле дудиње
и пливају многе лађе по Тиси.

Ја, бре, кад једем, брате,
коњи расту лепи као виолина
и возови у Пешту путују,
и чак у Руму, мајке ми.

И кад нема хлеба — ја жваћем.
Жваћем ништа, брате. Онако.
За моју душу, мајке ми.

Немој зато да лажеш
да највише волиш да једеш
на свету,
кад највише волим да једем — ја

СМИЉА

Плаче ласта,
плаче јаре,
плаче врба,
плаче срна,
плаче мама.

Пева славуј,
пева ветар,
пева шума,
пева поток,
пева тата.

Зато нико
мени није тата,
јер ми нико не пева.

Сви су мени
увек само мама,
јер плачу.

ЖИВОРАД

Што код кројача
у излогу
висе одела?

Кад је, браћо, реклама,
— треба да је реклама.

Што код вулканизера
пред кућом
висе гуме?

Кад је, браћо, реклама,
нека буде реклама.

Е, па кад је реклама,
зашто онда испред школе
да не висе наставници?

ИВАН

Нико не зна да направи
тако лепу чорбу у котлићу
као моја мати.

Мора бити да је моја лепа мати
рибина сестра.

Нико не зна да опере
тако чисто ову моју кошуљу
као моја мати.

Мора бити да је моја лепа мати
сапунова ћерка.

Нико не зна да ме пољуби
тако тужно у око кад плачем
као моја мати.

Мора бити да је моја лепа мати.
кума оне много жалосне госпође
на икони у манастиру Крушедолу.

ВАСА

Имам тако црне очи, човече,
као дугме хармонике, човече.
Учитељ ме стално грди, човече,
што ја гледам кроз зидове, човече,

Ископаћу оба ока,
да не видим одједаред,
да не видим одједаред,
ону тамо Оливеру, човече.

У разреду сви су леви, човече,
само ја сам без капута, човече.
Веје, дува испред школе, човече.
Мени мати у болници, човече.

Ископаћу оба ока,
да не видим одједаред,
да не видим одједаред,
да ме мрзи Оливера, човече.

МИТА

Кад сам рођен, сви ми кажу,
ја сам био једна лепа беба.
Лепа као на реклами за сапун.

Само су ме заменили
у породилишту
за некакво гадно дете,
носато и буљаво.

— А шта можеш,
такав ти је живот.

Они мисле:
лако ћемо с Циганима.
Од толике силне деце
неће нико приметити
да је једно замењено.

А тако је баш и било,
— тешко мени.

Тек када сам пошао у школу
видео сам да то нисам ја,
јер ми очи биле оволике
и нос оволики!

— А шта можеш,
такав ти је живот.

Знаш како је кад си Ром:
ко те иита јеси л ти,
ил си онај други.

А можда је баш овако
и боље.
Можда ми је много лепо
тамо где сам замењен.

Можда имам три капута
и дубоке ципеле.

Можда живим у великој кући.
Можда имам на прозору завесе.

Можда имам дурбин око врата,
па ја узмем дурбин
и цео дан тако гледам
кроз њега.
И цео дан видим да сам срећан
као нико мој.

— А шта можеш,
такав ти је живот.
Онакав.

ВОЈИСЛАВ

Не питај ме што не свирам
у ту жуту тамбуру.

Утамбуристанујемитата
што ме много туче.

Не питај ме што не свирам
у ту браон виолину.

Из ње вири мој кум Милош капелник
што ме много туче.

Не питај ме што не свирам
у ту црну хармонику.

Из те црне хармонике вирим ја.
Очију ми.

Кад год чујеш хармонику,
има да знаш, брате,
— то ја из ње кукам.
Очију ми.

Купи мени један пипггољ
да ја свирам у тај пиштољ
— очију ми.

АНЂА

Како: циганско дете,
па да има плаву косу?
Како то? Ко је Анђу уврачао:
плава коса — плаве очи?

— Нико не зна чија сам.
место оца мог и моје матере,
чешљао ме ветар жут од хмеља.
Ето зашто имам плаву косу.

Гледала сам у небо.
Гледала сам дуже од све друге деце.
Глава ми се напунила меда, птица и кољива.
Ето зашто имам плаве очи.

Циганин није ни бео ни црн.
Циганин је свако ко има два срца.
Једно — да га убијеш у срце.
Друго — да му га поједеш са уста.

ГАГА

Видиш мајко, видиш, мајко,
оног коња са златном гривом
оног коња са златном гривом
и са златним очима?

То сам ти ја, мајко, кад сам био дете,
још кад си ме мајко родила.

Видиш мајко, видиш, мајко,
оног коња са сребреном гривом,
оног коња са сребреном гривом
и сребреним ногама?

То сам ти ја, мајко, кад сам у свет бежао
што си ми се удала за онога бербера.

Видиш мајко, видиш, мајко,
оног коња са црвеном гривом
оног коња са црвеном гривом,
и црвеним срцетом?

То сам ти ја, мајко, кад сам се уједао
што ме бербер туче да научим његов занат.

Видиш мајко, видиш, мајко,
оног коња са црном гривом,
оног коња са црном гривом
и са црним срцетом?

То сам ти ја, мајко,
кад одем на гроб мог тате
и вриштим!

БУДИМИР

Кад гледам у небо — и звезде су Цигани.
И птице су Цигани.

И црни облаци што се навлаче од Чота
— сви су Цигани.

Кад гледам у Дунав — и жабе су Цигани.
И чамци су Цигани.

И црни таласи што се ваљају од Сусека
— сви су Цигани.

Кад зажмурим, то је тако страшан мрак,
па видим да сам и ја Циганин.

Кроз чарапе испале ми ноге.
Кроз капу ми расте моја црна коса.
Најлепше сам циганско дете одавде до Дунава
и до неба
и — сасвим до Сланкамена.

УРОШ

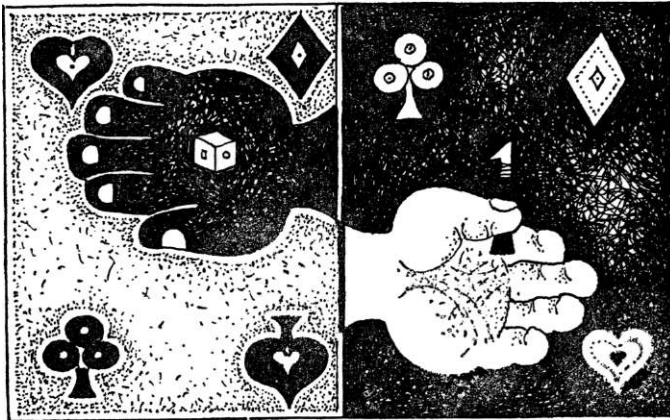
Сви гледају у месец,
а ја гледам у земљу.

Видим муњу одозго.
Небо видим одозго.
Видим звезде одозго.
Нико не зна како то изгледа.

Шта ће мени тамо један месец.
Мени треба овде једна земља.

Мид.
Шитровица.
Пара Стазова.
Бемун.
Зеоград.

ГАТАЊА И

ЧАРОЛИЈЕ

ОКТОБАР

— Зашто си ме, тата, родио
гараву као црно грожђе,
сироту као црн петак увече
и још да немам ни среће?

— Што ме тучеш, тата, сваки дан
и тераш у варош
да женама врачам у дланове,
паре да донесем?

— Не тучем те ја, кћери моја Милка,
већ те туче сиротиња.
Мене по глави удари,
а тебе заболи.

— Тата једе, Милка, кисело грожђе,
а теби трну зуби.

ЧИТАЊЕ ИЗ ДЛАНА

Кад умреш, и метну те у земљу,
и очи ти попију мрави ... овако ...
и душу ти позобљу бубе ... овако ...
— само твоја коса остаће да живи,
јер коса је нешто друго него ти:
коса ти је човек у човеку,
неки свети ветар у човеку — брате глупави.

Па кад опет умреш, и метну те у земљу,
и срце ти посрчу црви ... овако...
и памет ти попију кртице... овако ...
— само твоји зуби остаће да живе,
јер зуби су нешто друго него ти:
зуби су ти човек у човеку,
нека глад за само лепим стварима,
зуби су ти твоје златно уједање
са звездама — брате глупави.

И кад умреш још опет, и метну те у земљу,
и језик ти прогризе корење ... овако ...
и усне ти израсту као трава ... овако ...
и од ушију постане лишће ... овако ...
и од чела ти постану стабла ... овако ...
и од срца ти постану цветови ... овако ...
— само твоји нокти остаће да живе,
јер нокти су нешто друго него ти:
нокти су ти човек у човеку,
неки свети пркос у човеку — брате глупави,

Видиш да ти стоји зла срећа у длану.
Гадно ти се пише.

Коса ти је прљава.
Зуби су ти жути.
Опери бар руке, брате глупави,

КАКО СЕ ПРАВИ ДРАГО КАМЕЊЕ

Узми златан сат и ланац,
или десет кокошака,
или јагње испод овце
и то подај мојој мами као белег.

Она ће ти дати котлић од туча
пун зелене воде са извора
помешане с месечевом светлошћу,
извађене чаролијом изнутра
из зенице земље.

То је вода која уме да чује.
То је вода која уме да види.
То је вода-мелем.

Сачекај пет дана
да Цигани оду негде далеко,
да та вода заборави њен извор,
да та вода заборави моју маму
и да види да је само твоја.

Онда иди на раскршће у поноћ
кад је ваздух проткан ветром као златом.
Котлић покриј марамом
и три пута кажи страшним гласом:
»Ољушти се, водо, до свог срца.«

Ако вода види да си добар човек,
она ће се ољуштити
и постати крвава.

Стави котлић на ватру
и мешај да уври.

Остаће ти на дну нешто као стакло.
Кад га ставиш на сунце постаће црвено.
То је срце од зелене воде.

То је оно лековито драго камење
што се носи у прстењу
да те спаси од старости
и од зиме у костима.

Ако вода неће да се ољушти,
доћи ће ти моја мати поново
кад овуда наиђемо.
Мораш бити бољи човек него што си био.

Мораш дати цело теле испод краве
и још приде два ушура жита.

Ако и то не успе,
пропао си заувек:
мораш остарити.

НОВЕМБАР

Аој, сунце, што на тебе гледам,
ја бих теби рекла своју тугу.
Оставила ме мати на сокаку
и научила ме да крадем.

Како могу да крадем,
кад ми ноге испуцале од зиме?
Идем боса по земљи.
Боли земља, па играм и плачем.

Мора бити да и земља има срце.
срце врело и циганско,
кад ме тако страшно много пече
и кад је смрзнута.

ЧИТАЊЕ ИЗ ПРСТИЈУ

I

(Говори једна старија жена која нема нигде никакав белег на телу. Гледа кроз своје прсте у ватру)

Да врачамо за торбаре,
за котларе,
пеливане,
калајџије и трговце ...

Седам белих конаца
уденем у исту иглу.
Седам белих кобила
да узјашем исте ноћи.
Седам грудви снега.
да растопим у лонцу.

Да врачамо за свираче.
За мечкаре.
И лопове.

Да видимо кроз зид и кроз време.
И кроз људску судбину.
Да одемо с друге стране огледала.
Да чујемо с друге стране гласа.
Да сутра и јуче буде сад.

II

(Говоре четири грбава детета и пљују у ватру. Свако дете каже по једну реченицу и чучне)

Да врачамо у прсте.
Да врачамо у палац.

Палац нам је прст несреће.

Леви палац са мртваца
кад одсечеш са бријачем
девет дана после смрти
светли ноћу као месец
за скитнице и крадљивце.

Леви палац с дечје руке
лечи пришт и брадавице.

Кад на палцу десне руке
трудне жене
буде нокат да промени боју
ил га мрље прекрију,
значи да ће дете бити кржљаво.

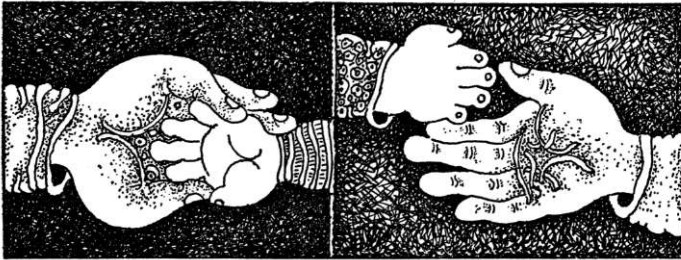
III

(Говоре четири девојчице што се праве зрикаве. Гледају у небо, а говоре, у ватру)

Да врачамо у кажипрст.
Кажипрст је прст радости.

Кад се раниш у тај прст,
ако кане мало крви,
попиће је дух од воде,
дух од реке или баре,
дух од мора и бунара
и ти ћеш се удавити.

Да знаш да те вода вреба.
Чувај се.

IV

(Говори запрошена девојка, којој је момак умро или из војске пише другој девојци и шаље јој своју слику)

Да врачамо у средњи прст.
~~Средњи прст је прст судбине.~~

Ако умре Једно дете,
ако умре без тог прста,
створиће се у вампира.

Ако буде неки човек
да му фали тај средњи прст,
— лутаће и после смрти
док не стигне на крај света
и падне у ништа.

Ко нема средњи прст
има да га направи од дрвета.

Ако канеш мало крви
из левога средњака
на нокат од десног,
прочитаћеш у тој мрљи
где је неко изгубио имање,
где је неко закопао сандук злата
и где ти се изгубио и зашто
неко ког си волео.

V

(Говори неко ко је те године кумовао у свадби)

Да врачамо у домали.
Домали је прст за прстен.

Кад болиш од грознице,
да намоташ црвен конач,
јер то ти је главни прст.

То је прст за срце.
То је прст за памет.
То је прст да сањаш.
То је прст од разних трава.
То је рођак од доктора.

VI

(Говоре момци који су крали коње и нико их није ухватио. Кад се ова чаролија изговара, нико не сме да се смеје, јер гатање не важи)

Да врачамо у мали прст.
Мали прст је сврака.

Мали прст је за крађу.
Мали прст је за картање.
Мали прст је као дете.

Мали прст је радозналост.

Кога пчела уједе
за тај мали прст,
може њиме да отвара
све браве на свету.

Сви су прсти неки други људи.
Мали прст је Ром.

VII

(Говори она старија жена што је почела чаролију. Полако пролива котлић и гаси ватру. Остали за њом мрмљају)

Блидари — за варјаче и ступе,
чиобатори — чизмари и обућари,
косторари — калајџије,
гилабари — свирачи,
лаутари — фрулаши и трубачи,
лингурали — трговци за дрво,
мештери лакатуши — бравари,
салахори — зидари,
ватраши,
ратари,
баштовани,
златари — ви који тражите злато у земљи,
врачали смо за све вас.

Врачали смо за све Роме.
Видели смо кроз зид и кроз време.
И кроз нашу судбину.

Били смо на оној страни огледала.
Сад смо опет овде.
Били смо на оној страни гласа.
Сад смо опет овде.
Поново је јуче — јуче и сутра је — сутра.
Покријте се преко главе
да вам памет не прозебе
и сањајте само птице.

Лаку ноћ.

КАКО СЕ ПОСТАЈЕ НЕВИДЉИВ

Кад ујесен жуто лишће опада,
ти у ветар баци једну длаку
из увета ождебљене кобиле,
у поноћ,
и постаћеш кад зажелиш
невидљив.

Ко не уме да уврача себе тако:
да је провидан,
— никад неће моћи да се претвори
из оваквог једног Овде
у некакво друго Овде
а да свако мисли да је само ту.

Ко је био у најмање девет Овде
биће цар.

Ко је био у дванаест Овде,
мама ће му оживети.

Ко је био у још једном Овде,
последњем,
биће тако страшно лепо зрикав,
па ће моћи изједаред да види
од комада хлеба — два комада.

ДЕЦЕМБАР

Ако идеш према Сунцу које излази,
пре ће да ти буде топло на свету.
Јер је Сунце што излази добро као дете.
Оно трчи према теби с раширеним рукама
у марами од светлости,
у хаљини од два лепа злата:
жутог и зеленог.

Ако идеш према Сунцу које залази,
побећи ће испред тебе,
сакриће се иза шуме,
поравнаће репом траг ко црвена лисица,
јер је Сунце што залази лукаво,
јер је Сунце што залази врачара
у марами од два хладна злата:
сивкастог и црног.

Ако стојиш у месту,
покриће те мрак и то ти је најгоре.
Бићеш двапут црњи него што си црн.

Ко стоји у месту, срећа прође кроз њега
и живот кроз њега прође као кроз врата.

ЧИТАЊЕ ИЗ КАРАТА

Кад Сунце сија
ми плачемо као луди,
јер ће увек после једног Сунца
бити нама једна страшна киша.

Кад киша пада
ми певамо као луди,
јер ће увек после једне кише
бити нама једно лепо Сунце.

После доброг мора доћи лоше,
јер никад нам ништа боље
није било иза најбољег.

После лошег мора доћи добро,
јер никад нам ништа горе
није било иза најгорег.

ДУНИША

Дуниша, лепа Дуниша,
са устима од колача,
са рукама од сомота,
са очима од жилета.

Да те попијем
као отров,
па да умрем
усред моје памети.

Циганског ми свеца
Кубалкаина
и мог ми деде Шавуле
фараона за ватру,

господина бога
за наковањ
и богов оца
за чекић и мех,

тако ми тог мога деде
Шавуле,
који има њушку лепу
као гарав коњ,

који има на рукама
руно као бесан медвед
и два ока пуна
усијаних ексера,

и тако ми мог племена
Мануше.
још си дете да се удаш,
Дуниша.

Полудећу да те видим
да си за другог.
Отроваћу се одједаред
усред моје памети.

Идем ноћас на реку
да откинем лист са врбе,
и да узмем оштар нож
да посечем себи образ.

Да ја канем на тај лист
мало моје крви
и да кажем томе листу
моје име.

Да окренем исти лист
и да опет канем крви
и да кажем с друге стране
твоје име.

Па да бацим нож у реку
и да бацим лист у реку
тако крвав и уврачан
са обадва имена.

Да зарасте твоја кожа у моју.
Да урасте твоје око у моје.
И дисање твоје да ураств
дубоко у моје грло.

Да од душе направимо
један велик ветар,
да одува све Цигане просиоце
осим мене, Дуниша.

Ајао, да те попијем као отров,
ова твоја уста од колача,
ове твоје две сомотске руке,
ове твоје очи од жилета.

Да те овако попијем,
Дуниша,
и да умрем одједаред
у сред моје памети.

ЈАНУАР

Кад смо били на станици
да чекамо Нову годину,
видели смо лепе људе
и лепе возове.

Деда Мразе,
аој, Деда Мразе,
ако си човек, човече,
дај да у свим излозима буде
много хлеба и масти.

Срећна Нова година!

Ко се прави да је глув,
има чвргу да добије.
Ко се прави да му фали језик,
добиће две чврге.

Има сви да кажу:
срећна Нова година!

БЛИЗАНЦИ

Бојим се неке главе
и кад је отворен орман.

Бојим се кад идем поред оних сандука
и кад их замишљам да су испод земље.

Ал се ничег не бојим,
часну реч,
не бојим се ничег тако страшно
као дечјег гробља.

На гробљу ми лежи брат.
Понекад ми дође, па ме пробуди.
Седне на крај кревета и дрхти.
Остави ме, брате, и мени је зима.

Кад сам рођен, ја сам рођен
као близанац.
Па је једно од нас двоје деце
одмах умрло.

Ја сад не знам да л сам ово ја,
или сам мој брат.
Можда ја то њему дођем на кревет
и дрхтим од зиме.

Не бојим се ничега,
тако страшно,
ничег се не бојим, часну реч,
као дечјег гробља.

ИГРЕ МРТВИХ ПОД ЈОРГАНОМ

— Јесте л живи, браћо,
или нисте живи?

— Како да смо живи,
кад смо од корења?

— Како да смо живи,
кад смо од пенела?

— Како да смо живи,
кад нас бубе појеле?

— У глави нам вода
као у лавору.

— У срцу нам блато
као у мочвари.

— У мозгу нам мртав точак.
Уморан.

— Јесте л живи,
или нисте живи,
кад се тако
под јорганом гурате?

— Није ово зелен јорган,
већ зелена земља.

— Како да смо живи,
кад смо од корења?

— Има ли ту нека Орка?

— Ја сам коса Оркина.

— Има ли ту нека Линка?

— Ја сам њена кост.

— Има ли ту Бибили?

— Ја сам његов зуб.

— Има ли ту Феро?

— Ја сам капут што је био на њему.

Феро је у некој звезди горе у небу,
само што се слабо види,
јер је звезда црна
ко црни бомбони за кашаљ.

Кашље Феро,
цело небо грми од тог кашља
јер му звезда сва болесна
од сушице.

— Да ли има неки лепи
врео ветар,
да однесе Феру капут
да се не смрзне?

Да не умре још једанпут
тако мртав и болестан,
да не умре још једанпут,
луда циганска.

— Нико не зна
да л је Феро умро,
ил тек треба да се роди:
тек ће да се чује!

Као звона кад звоне,
као звезде кад звоне,
као ветар кад звони
преко целог севера.

— Тек ће да се чује
да л је Феро мртав,
ил тек треба да се роди,
луда циганска.

— На капији гробљанској
стојим мртва и просим.
Два ми ока сребрна,
па обадва зарћала
од кише.

И језик ми од сребра,
па и језик зарђао
од кише.

На капију гробљанску
пала моја бела душа
као марама.
Сва ми душа зарђала
од кише.

— Мени, браћо,
већ некако досадно
да будем и мртав.
Не могу да дишем.

— Мени, кад сам гладан,
није ни до гробља.
— Па шта да се ради?

— Да ми лепо оживимо.
Време је.
Скоро смо се угушили
од тог умирања.

ФЕБРУАР

Мир, децо, мир,
не сме ноћу, да се плаче гладан,
да се лебац не пробуди.
Уморан је. Спава.

Спава хлеб и расте
као лепа ромска деца.
Има слатка црна уста
и душу од месечине.

Мир, децо, мир,
да се лебац не увреди,
да не узме капут и шешир
и оде код халавог комшије.

ПЕСМА ОД ВРБОВОГ ПРУЋА

Ми смо људи који плету корпе,
а уплету у животу самог себе.
Ето шта смо ми.

Замрсимо своје лепе руке
у грбаве врбе,
па корење из табана почне да нам расте.
Ето шта смо ми.

Сви Цигани као људи путују
и одлазе.
Ми, у врбе претворени,
чамимо и чамимо.

Свако дрво у пролеће
лута шумом и пева.
Само врба у пролеће плаче,
јер врба је Ром.

Не гледај ме у те моје лепе очи
— уплашићеш се.
У сваком ми оку огуљена шиба
од злата.

Ето шта смо ми.

ЧИТАЊЕ ИЗ БЛАТА

Испишким се у прашину.
Направим од блата једног лепог Рома.
Метнем га на сунце да му није зима.
Кад порасте — да ми буде ђувегија.

Да буде басиста у првој банди.
Да ме води у Бач и у Дeroње.
Да ми купи ђердан од колача
и црвен папир да нафарбам уста.

Да стави своју лепу главу уз моју.
Да не будем никад више сама на свету.

МАРТ

Кад ми дође да идем,
много мора да идем.
Није важно куда ћу.
Није важно докле ћу.
Дошло ми је да идем
и ја идем као луд

— унутра у мене.

Ветар ми је гудало.
Ја сам виолина.
Ветар свира на мени
у »Е« жицу кад плачем,
у »Е« жицу кад певам,
у »Е« жицу кад сањам,
јер каква би друга жица
осим »Е«
могла да се удене

— унутра у мене?

За траву се табанима хватам
да ме ветар никуд не одува.
Али морам да идем
кад ми тако страшно много дође.
И ја идем, идем као луд

— унутра у мене.

ЧИТАЊЕ ИЗ ЛАТИЦА

Што је било уврачано,
то више не важи.
Има да се све развраща
кад пролеће дође.

Цветови су отворили
своје беле усне;
они шапћу у сумрак
мирисавим гласом:

Да ли живиш овог себе?
Ил некаквог другог себе?
Да ли живиш неког другог?
Или други тебе живи?

Цветови ту питају
и љубе те у зенице:
А да није то, што живиш,
Нешто, а не Неко?

Што је било уврачано,
то више не важи.
Има да се све развраща
због живота и љубави.

УСПАВАНКА

Идем с мамом за руку
на крај света, у Чуруг.
И још даље од тог краја света:
у Жабалъ.

Идем с мамом целу ноћ
од дрвета до дрвета.
Ми смо народ што путује
и што спава пешке.

Немој да ми плачеш, мали мој брате,
у тој твојој колевци.
Донећу ти кад се вратим с краја света
хлеба и пекмеца.

В А Ш А Р

ТУГОМИР

— Дино, Дино, птицо из шуме,
какав глас ти мени доносиш?

— Доносим ти вест да те мати куне
што си бацио прим у канал.

— Мати куне, Дино, и чупа косу.
Свашта мати каже, Дино, а после јој жао.

— Немој да те мати куне, Тугомире.
Нећеш имати ни златан зуб кад будеш момак.
Нећеш имати ни чизме, ни прстен,
ни минћушу за лево уво.

— Буди добар, сине мој, Тугомире,
па ћу да те водим на вашар у Чоку.
Водићу те да гледаш, сине мој, Тугомире.
како друга деца једу алве.

ГОРДАНА

Одоздо иде једна девојчица,
одоздо иде и пева.
У рукама — котлић,
на ногама гривне бакрене.

Баш је добро бити циганска девојчица.
Циганске девојчице имају најлепше играчке.

Имају испод блузе два мала црна кера
која им расту из душе,
а реже тамо на оној,
или чак тамо негде на оној другој звезди.

Или да им купиш зелену мараму,
или да те уједу
за очи!

ЗАКЛЕТВА

Заклињем се да те волим
— само тебе, Цане.
Умеш да се пењеш по дрвећу.
Лулу пушиш као да си џамбас.
Коња јашеш без седла.
Ти једини носиш наочари
од све ромске деце.

Сигурно ћеш бити,
кад порастеш,
доктор
или — клавириста.

Кунем ти се у срце.
Кунем ти се у језик.
Кунем ти се у гробље.
Само тебе волим — и никога више.

А кад једно од нас двоје
умре,
од муке ћу отићи
у девето село да живим.

Само тебе волим — и никога више.

ЗАРУКЕ

— Устани, Ружо, очешљај се.
Дошли су ти Роми, просиоци.

— Нећу га, мајко, не могу,
јер је Милош матор,
јер је много црн и гарав
ко гарава шерпа.

— Устани, Ружо, очешљај се.
Милош те је купио.

— Чекај само док ја умрем,
па ме више никад нећеш наћи.
Само ће доћи једна луда тица
на мој гроб,
да ми плаче ко да ми је она мама,
а не ти.

Само ће доћи један блесав ветар
на мој гроб,
и шарено шашаво цвеће
да ми плачу ко да су ми они мама,
а не ти.

Чекај само док умрем,
па ћеш да ме увек правиш од блата.
Да оживим.
А ја: ништа.
Никад више.

Сад видиш да не могу да устанем,
ни да се очешљам,
ни да обујем беле ципеле.

Сад видиш да не могу да се удам
од једанаест година.

РОМ

I

Ја знам, мати,
да оправљам кишобране.
Ал не могу.

Зар си некад чула, мати,
да ти жито каже
да му треба кишобран?

На тим разним кишама
разна деца расту.
А шта ми је дете, мати,
него једно жито?

И шта може да буде од жита?
Исто што и од детета, мати:
да постане колач.

Зар си, стварно,
чула некад, мати,
да ти колач каже
да му треба кишобран?

II

II

Ја знам, мати,
да оправљам сунцобране.
Ал не могу.

Зар си некад чула, мати,
да ти птица каже
да јој треба сунцобран?

На тим разним Сунцима
разна деца расту.
А шта ми је дете, мати,
него једна птица?

И шта може да буде од птице?
Исто што и од детета, мати:
да добије крила.

Зар си, стварно,
чула некад, мати,
да ти птица каже
да јој треба сунцобран?

Ш

Дај ми мати, кишобране.
Дај ми, мати, сунцобране.
Да исечем.
Да подерем.

Да се Сунце не наљути.
Да се киша не наљути.
То су, мати, моји лепи
и једини кумови.

БАЛАДА

Волим ово село.
И роде им лепше него наше.
Ту ми тата свира
у Жарковој банди.

Свирај мени, тата.
једну песму лепу као минђуша.
Песму о мојој мами
што нас је оставила.

Волим ово село.
И деца им лепша него наша.
Само маме нигде нису лепше
него што је моја.

НИКОЛИЋ

Е, да ми је да имам два лепа црна коња
као два моја брата!

И да ми је да имам два лепа бела кера
као два моја брата!

И да ми је да имам два лепа парчета хлеба
као два моја брата!

Па да се коњи зову: Николић!
Па да се керови зову: Николић!
Па да се лебац зове: Николић!

Па да ми, Николићи, кажемо милицајцу:
и ти, господине мој, имаш да будеш Николић
ил ниси за нас од данас ни генерал ни — ништа

РОМАНСА

— Јеси л моје
Најмоје?

— Јесам твоје.
Најтвоје.

— Да ти свирам у ушима?

— Да ми купиш две фиранге
од цица.
Ал да буду на цветиће.

— Да закачим виљушкама
на рагастов од пенцера.

— Да ме мрзе све комшије.

— Да ја имам само тебе.
— Да ти имаш само мене.

— Да не уђу ни Месец ни Сунце.
Да у соби буде једна црква.
Да гледамо кроз тај пенцер,
 кроз тај пенцер пун цветића,
да је живот нешто наше,
најнаше.

— Да је живот нешто тако лепо
као у самопослузи »Звезда«.

— Јеси л моје?
Најмоје?

— Јесам твоје.
Најтвоје.

МАЛИЛИНИ

Мора бити да сам пошашавио
— начисто.

Зар не видиш да си лепа,
Малилини,
да си лепа као птица
од шареног перја.

Немам дукат да те купим.
Немам браћу да те отмам.
Немам мајку да те уврачамо.

Да одем у војску
две-три године,
рано ми је за војску,
а и шта ћу без тебе!

Да идем по вашарима,
Да свирам по биртијама,
да купујем перје,
да се коцкам, па да зарадим,

— удаћеш се за неког
док се вратим, несрећо.

Бежи ми са мојих очију.
Мора бити да сам пошашавио
— начисто.

Ниси ти ни лепа,
Малилини.
Ниси ти ни као птица
од шареног перја.

Има таквих у циганском роду
и још лепших — барем хиљаду.

Да те купим за дукат,
да га одмах потрошиш.
Шта ће мени браћа,
па да се у тебе заљубе.

Да је жива моја мати,
ти би у њу погледала
урокљивим очима,
и матер би моју претворила
у врбу.

А можда и не би,
Малилини.
Ето шта ја говорим.
Тешко мени: луд сам!

Зар не видиш да си лепа,
Малилини,
да си лепа као птица
од шареног перја — признајем!

Немој да ме кљујеш
у то моје грло
са тим лепим очима.

Не могу да дишем
од тебе.
У носу ми душа,
несрећо.

Ја жваћем твоју косу.
Ти жваћеш моју крв.
Ја жваћем твоје руке.
Ти жваћеш моје срце.

Ја жваћем твоју црвену мараму.
Ти жваћеш мој никакви живот.
И моју никакву судбину.

Тако си ме довела у нешто
глупаво,
па говорим,

а не знам шта говорим.

Па осећам,
а не знам шта осећам.
Па ја плачем
и не плачем уједно.
Сад морам да идем
да пробам да нађем
неки други живот
и друкчију судбину.

Идем у војнике.
Баш ме брига за тебе.
Идем одмах сутра
да будем официр.

Баш је мени живот леп.
Откуд ја је никакав.

Накривићу капу преко увета.
Чета мирно!
Чета напред марш!

Ето видиш шта говорим.
Све — којешта.
Шалим се.
Опрости.

Мора бити да сам пошашавио
— начисто.

ПЕРА

Изем ти буљаво око.
Изем ти памет никакву.
Зар ти, бре, да одеш у Ковиљ на славу
и да ништа не украдеш — ђубре једно.

Јеси ли ти дете, бре,
ил си нека госпођица удавача? Шта си?
Сад ће доћи једно страшно Чохано
да те поједе.

Упалите свеће, нека горе дан и ноћ:
иде страшно Чохано да поједе Перу.

Ветар дува, пун је бирцуз људи,
само Пера пред бирцузом плаче:
— Ја не могу, брате, како други хоће,
кад ја нећу, брате, ни како ја хоћу.

ВАШАР

I

— Хоћемо ли у Шабац,
на вашар?

— Какав Шабац! Какав вашар!
Ни сањали нисмо.

На вашару шатра.
А у шатри тезга.
А на тезги прстење,
огрлице и ћинћуве,
гривне, перле и ланчићи,
и брошеви и чешљеви
дугмад, копче, укоснице,
појасеви од сребра
и прслуци од срме.

А за тезгом једна лепа Јулка.
Оком мигне — новчаник ти дигне.
— Боље да сам био трговац.

Могао бих сам од себе
да украдем шта ми душа хоће
и да нико не забада очи
у мој лепи живот.

II

Скелецијо, скелецијо,
превези ме преко.
Болесна ми моја мама
од јектике, мајке ми.

Мој докторе, мој докторе,
бар ти умеш да не умреш,
брате.
Ево, право да ти кажем
како је то било.

Да л болује моја мама?
Да л болује од јектике?
Да л ми мама има зубе?

Где су зуби, браћо моја,
скелецијо и докторе,
кад ми хлеба не може да једе!

Од зуба је и почело
то са Шапцем, мајке ми.

III

— Хоћемо ли у Шабац,
на вашар?

— Па били смо тамо.
Тако нам и треба.

На вашару шатра.
А у шатри роштиљ.
Крај роштиља ражањ.
Ту се пеку пљескавице,
ћевапчићи и ражњићи,
мућкалице, вешалице,
коленице, ћулбастија,
крменадле, цигерица,
кобасица и мозак на жару.

А на ражњу прасићи и јагњад.
И служи те једна лепа Мица,
једна Мица — лепа Жеравица.
— Боље да сам био ћевабџија.

Бар бих сео
и све сам појео.

IV

Скелецијо, скелецијо,
превези ме преко.
Ја у цепоу немам пара.
Јер немам ни цеп.

Мој докторе, мој докторе,
стрпали ме у затвор
Гадно су ме удесили
ни кривога ни дужнога.

Да ли комшија има крушку?
Да ли ја гледам у ту крушку?
Да ли ми мама воли крушке?

Воли мама, браћо моја,
скелецијо и докторе,
кад су зреле и мекане.

Сад је ваљда јасно
како је то почело:
од маминих зуба
и комшијских крушака.

— А откуда Шабац?
— Стани мало,
све ћу да ти објасним.

V

— Хоћемо ли у Шабац,
на вашар?

— Нека, хвала.
Пресео нам Шабац.

На вашару шатра.
А у шатри циркус.
У циркусу медведи,
и керови што терају бицикл,
и мајмуни што играју лопте,
и дресура коња,
и дресура тигрова,
и дресура бува,
и жонглери, и клонови,
и артисти на вратилу,
и колеге музиканти.

И на жици лепа Сојка,
пола риба — а пола девојка.

Боље да сам био један дресер.
Шта би мени могла милиција
кад ја ућем у кавез
међу браћу лавове?

VI

Скелецијо, скелецијо,
превези ме преко.
Ребра ми се накривила
као стара тараба.

Мој докторе, мој докторе,
да ли имаш лек за памет?
Испао сам много глупав
— ни сам не знам како.

Одем ноћу код комшије
и попнем се на ту крушку.
Почне нешто да ме дрма ...

Није ветар.
Није ђаво.
Шта може да буде?

Читавог ме обузела
нека страшна дрмалица.

Да л сам ја то крао крушке?
Крао сам.
А да ли сам крао коње?
Нисам, мајке ми.

Кад ме оно задрмало,
ја испустим грану крушке
и где паднем?

Паднем право
на некаква коњска леђа.

Ко је тај коњ одједаред?
И чији је?
Још и сад се питам.

VII

— Хоћемо ли у Шабац,
на вашар?

— Никад више!
Нисам ја за Шабац.

На вашару шатра.
А под шатром столови.
Ту свирају неки Роми.
Ја им лепо кажем:

— Дајте савет, браћо.
Пао сам на неког коња
и док сам се овестио,
стигао сам чак овамо.
Шта сад с њим да радим?

Они кажу:
— То је, брате, судбина.
Је ли ово Шабац?
Шабац је.
Је ли ово коњски вашар?
Јесте коњски вашар.
Је л коњ тебе сам довео?
Довео.
Коњ сигурно хоће да га продаш,
ал не уме да ти то објасни.

Ја погледам у коњове очи.
Питам: шта је? А он: ћути.
Значи: не буни се.

Одведем га лепо на продају.
Ту се створи нека милиција.
Они траже коњски пасош.
Откуд мени коњски пасош?

Маните ме, кажем, људи,
ја сам мами брао крушке
и пао сам на тог коња
и тако ме коњ донео
у Шабац.

Лепо видим милицију
где се смешка и мрзи ме.

И ту почне гужва!

VIII

Скелецијо, скелецијо,
превези ме преко.

Мој докторе, мој докторе,
пропао сам, брате.

Милиција мене много нервира.
Сваки час ме нешто запиткују.
А један ми заврнуо лево уво
што сам њега ујео за руку.

Морао сам да га тако уједем,
кад он каже да ја крадем коње
и вређа ме насред целог вашара.

Да л ја, браћо, знам тог коња?
Не знам га.
Да л сам пао на тог коња?
Пао сам.
Зар то није било ноћу?
Било је.

Како да знам ко је тај коњ?
Нек ми они кажу ко је,
кад су паметни.

Скелецијо и докторе,
нек ми умре моја мама
од глади,
кад не дају милицајци
да одем,
да однесем мојој мами,
мојој мами што је само моја,
барем — пола крушке.

XI

— Хоћемо ли у Шабац,
на вашар?

— Мани ме се
човече!

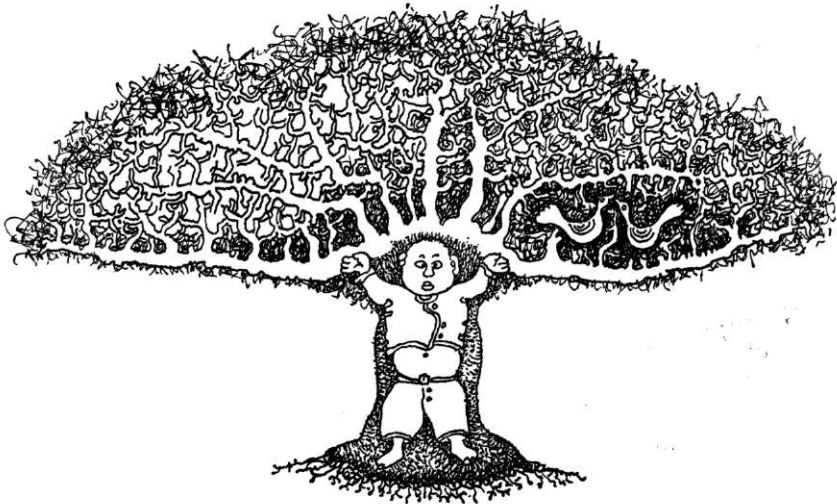
МОЛИТВА

Послушај ме, боже, велики господине,
ако ме још некад поново будеш правио,
молим ти се, удеси ми да не будем
ни милицајац,
ни цар,
ни Ром.

Претвори ме у једно велико дрво.
Сто година тако да растем
и да ме онда посеку.

Наћве од мене да направе.

Сто година у мени тесто да месе.
Од хлеба сав да се распадне.

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Мирослав Антић је рођен 1932. године у Мокрину у сјеверном Банату. Живи у Новом Саду гдје ради као новинар у листу »Дневник«.

Написао је 23 књиге пјесама од чега за дјецу: *Насмејани свет*, *Плави чуперак*, *Последња бајка*, *Шашава књига*, *Живели прекосутра*, *Прва љубав* и роман *Степенице страха*. Антић се бави и филмом, сликар је, драмски писац и позоришни редатељ. За филм је награђен *Златном Ареном* 1972. године (*Доручак с ћаволом*), добитник је Стеријине награде (*Отужни мари* 1962. године), а за књижевност за дјецу добио је двије награде *Невен* (1969. и 1973) и награду *Младо поколење* 1974. године.

САДРЖАЈ

Кад сам био гарав	5
ПРОЗИВНИК	
Миле Дилеја	13
Јоца	14
Раја	15
Данијела	16
Влајко	18
Маћика	19
Ђорђе	20
Смиља	21
Живорад	22
Иван	23
Васа	24
Мита	25
Војислав	27
Анђа	28
Гага	29
Будимир	31
Урош	32
ГАТАЊА И ЧАРОЛИЈЕ	
Октобар	35
Читање из длана	36
Како се прави драго камење	38
Новембар	40
Читање из прстију	41
Како се постаје невидљив	48

Децембар	49
Читање из карата	50
Дуниша	51
Јануар	54
Близанци	55
Игре мртвих под јорганом	56
Фебруар	60
Песма од врбовог прућа	61
Читање из блата	62
Март	63
Читање из латица	64
Успаванка	65
ВАШАР	
Тугомир	69
Гордана	70
Заклетва	72
Заруке	73
Ром	75
Балада	78
Николић	79
Романса	80
Малилини	82
Пера	86
Вашар	87
Молитва	98
<i>Биљешка о писцу.</i>	99

Ликовни уредник
Ирислав Мештровић

Технички уредник
Маријан Башић

Коректори
Марија Молнар, Сефија Ибрахимпашпић

Издавачко књижарско предузеће
Младост
Загреб, Илица 30

За издавача
Бранко Јуричевић